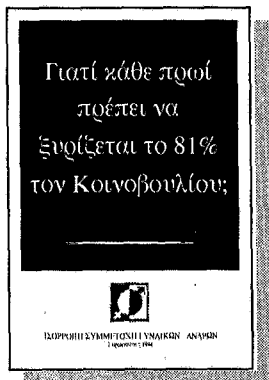

Η νομοθεσία και τα μέτρα θετικής δράσης στην πολιτική και στα όργανα λήψης αποφάσεων στη Νορβηγία*

* Η ομιλία της Bigrun Hoel είναι από την Ευρωπαϊκή Συνδιάσκεψη των Αθηνών, στις 2-3.11.1992, με θέμα: «Γυναίκες στην Εξουσία».

της Bigrun Hoel
Αναπληρώτριας Γραμματέως Ισότητας της Νορβηγίας

Με μεγάλη ευχαρίστηση αποδέχτηκα την πρόσκληση να παρακολουθήσω αυτό το Συνέδριο για τις «Γυναίκες στην Εξουσία» και να μιλήσω πάνω στο σημαντικό αυτό θέμα.

Όπως ίσως ξέρετε, εκπροσωπώ μια χώρα —τη Νορβηγία— όπου οι γυναίκες έχουν κάνει σημαντική πρόοδο στον τομέα της πολιτικής και της συμμετοχής στα κέντρα λήψης αποφάσεων.

Για να χρησιμοποιήσω τα λόγια της Drude Dahlerup, που είναι πολιτική επιστήμων: «Στη διάρκεια των 20 τελευταίων χρόνων αυτό που συνέβη στη Νορβηγία και στις άλλες Σκανδιναβικές χώρες είναι ότι, κατά την άποψη πολλών γυναικών και ορισμένων ανδρών, συλλογικά όργανα και επιτροπές που αποτελούνται μόνο από άνδρες έχουν, απλούστατα, χάσει τη δημοκρατική τους νομιμότητα. Και ο αυξανόμενος αριθμός γυναικών στα πολιτικά πράγματα των Σκανδιναβικών χωρών έχει, σε κάποιο βαθμό, αλλάξει τη στάση του κοινού απέναντι στις γυναίκες ως ηγέτες, έχει κάπως αλλάξει τον πολιτικό διάλογο, έχει βάλει στην ημερήσια διάταξη τα γυναικεία θέματα και, σε κάποιο βαθμό, έχει αλλάξει το πολιτικό κλίμα».

Όταν η Νορβηγία, το Μάιο του 1986, απέκτησε μια νέα κυβέρνηση με 10 άνδρες και 8 γυναίκες —μια από τις οποίες ήταν η Πρωθυπουργός— αυτό θεωρήθηκε ως ένα σπουδαίο γεγονός και κίνησε το ενδιαφέρον ολόκληρου του κόσμου.

Για μας —τις γυναίκες της Νορβηγίας— ήταν φυσικά ένα σημαντικό γεγονός, αλλά δεν ήταν ούτε έκπληξη, ούτε κάτι που δεν το περιμέναμε. Το γεγονός ότι από το 1986 έχουμε συνέχεια κυβερνήσεις που τα μισά σχεδόν μέλη τους είναι γυναίκες, το ότι σήμερα επίσης έχουμε γυναίκα Πρωθυπουργό, το ότι το 36% των μελών του Κοινοβουλίου μας είναι γυναίκες, το ότι σχεδόν το 40% των μελών επιτροπών για τα κοινά είναι γυναίκες, το ότι έχουμε 3 γυναίκες αρχηγούς πολιτικών κομμάτων με επιρροή, πρέπει να τα δει κανείς ως αποτελέσματα των συστηματικών προσπαθειών που καταβάλαμε, ιδιαίτερα κατά τη διάρκεια των δεκαετιών του '70 και του '80.

Στο Συνέδριο αυτό είναι ίσως χρήσιμο να ρίξουμε μια ματιά σε μερικές από τις ειδικές προσπάθειες που κάναμε, για να βελτιώσουμε τη θέση των γυναικών στην πολιτική και στα όργανα λήψης αποφάσεων. Νομίζω ότι

μπορούμε να ξεχωρίσουμε δύο παράγοντες ως σημαντικούς. *Πρώτον*, τις εκστρατείες πληροφόρησης ή εκστρατείες «ψηφίστε γυναίκες», που κάναμε πριν από κάθε εκλογική αναμέτρηση από το 1967 και μετά. *Δεύτερον*, το σύστημά μας για ποσοτώσεις, το οποίο, σε κάποιο βαθμό, έχει κατοχυρωθεί νομοθετικά.

Ας εξετάσουμε λοιπόν πρώτα τις εκστρατείες πληροφόρησης, εκστρατείες που πιστεύουμε ότι υπήρξαν επιτυχείς. Οι εκστρατείες αυτές έγιναν από τις γυναικείες οργανώσεις, με πρώτο και κύριο στόχο να εκλεγούν περισσότερες γυναίκες στα όργανα *τοπικής* αυτοδιοίκησης. Η πρώτη εκστρατεία οργανώθηκε, όπως ανέφερα, ήδη από το 1968, και έκτοτε, πριν από κάθε αναμέτρηση σε δημοτικές εκλογές (εκτός εκείνης του 1975), οι γυναικείες οργανώσεις, και πιο πρόσφατα το Κυβερνητικό Συμβούλιο Ισότητας, οργανώνουν τέτοιες εκστρατείες. Το 1985 αρχίσαμε επίσης να οργανώνουμε παρόμοιες εκστρατείες πριν από τις βουλευτικές εκλογές. Και πρέπει να υπογραμμίσω ότι η Κυβέρνησή μας κάθε φορά υποστήριξε οικονομικά αυτές τις εκστρατείες.

Στο σημείο αυτό είναι νομίζω ανα-

γκαίο να πω λίγα λόγια για μια ιδιομορφία του Νορβηγικού εκλογικού συστήματος. Το εκλογικό μας σύστημα για τις δημοτικές εκλογές επιτρέπει στους εκλογείς όχι μόνο να ψηφίσουν για ένα πολιτικό κόμμα, αλλά επίσης να επηρεάσουν το ποιος θα εκπροσωπεί το κόμμα αυτό στα δημοτικά συμβούλια. Το εκλογικό σύστημα είναι αναλογικό, και κάθε κόμμα παίρνει ένα αριθμό εκπροσώπων ανάλογα με τις ψήφους που έλαβε. Τα κόμματα παρουσιάζουν τους υποψηφίους τους με σειρά προτεραιότητας. Εάν οι ψηφοφόροι θέλουν, μπορούν ν' αλλάξουν αυτή τη σειρά και να βάλουν τους υποψηφίους που προτιμούν στην κορυφή της λίστας· και κατά παράδοση, οι ψηφοφόροι που έκαναν χρήση του συστήματος το έκαναν, για να ευνοήσουν άνδρες υποψηφίους.

Στις εκστρατείες των γυναικών ήταν, συνεπώς, τουλάχιστον στην αρχή, αναγκαίο να επιχειρήσουμε να χρησιμοποιήσουμε αυτό το σύστημα και να αυξήσουμε την υποστήριξη για *γυναίκες* υποψηφίους. Διάφορες ομάδες γυναικών ανταποκρίθηκαν σ' αυτό το μήνυμα — και σε ορισμένους δήμους οργάνωσαν μυστικά τη χρησιμοποίηση των πιο αποτελεσματικών τεχνικών

ψηφοφορίας υπέρ των γυναικών. Στην εκστρατεία του 1971 οι προσπάθειες αυτές για πρώτη φορά προκάλεσαν αυτό που αργότερα ονομάστηκε «το πραξικόπημα των γυναικών». Οι εκλογές όχι μόνο κατέληξαν σε μια γενική αύξηση της γυναικείας εκπροσώπησης στα δημοτικά συμβούλια, αλλά, επίσης, οδήγησαν σε πλειοψηφία των γυναικών σε τρεις δήμους (μεταξύ αυτών και στο Δήμο της πρωτεύουσας, το Όσλο).

Τα εκλογικά αυτά αποτελέσματα δημιούργησαν σάλο στους πολιτικούς κύκλους. Οι εφημερίδες είχαν πρωτοσέλιδους τίτλους, όπως «Νίκη των Γυναικών με Νοκ-Άουτ στις Εκλογές» και «Αμαζόνες της Πολιτικής εφορμούν στο Δήμο και τον καταλαμβάνουν». Οι γυναίκες κατηγορήθηκαν για χρήση «αντιδημοκρατικών διαδικασιών» — παρ' όλο που η στρατηγική της αλλαγής στη σειρά των υποψηφίων της λίστας ήταν εντελώς νόμιμη και είχε συχνά χρησιμοποιηθεί από άνδρες.

Τα τελευταία χρόνια πάντως έγινε αντιληπτό ότι το σύστημα δημοτικών εκλογών είναι μάλλον αντιδημοκρατικό, και επιπλέον ότι πρέπει να είναι ένα από τα περιπλοκότερα εκλογικά συστήματα στον κόσμο. Παρ' όλες τις σκληρές προσπάθειες από τη μεριά των γυναικών, οι ψηφοφόροι εξακολούθησαν να ευνοούν τους άνδρες υποψήφιους σε κάθε εκλογική αναμέτρηση. Η στρατηγική, συνεπώς, κατά τις τελευταίες εκστρατείες άλλαξε, και στράφηκε στο να ενθαρρύνουμε τα κόμματα να ορίζουν 50-50 γυναίκες και άνδρες, και το πιο σημαντικό: να περιορίσουμε την επιρροή των ψηφοφόρων στο να επιλέγουν υποψηφίους, βάζοντάς τους στην κορυφή της λίστας, δηλαδή στο να σιγουρέψουμε την εκλογή των υποψηφίων. Εκτός αυτού, μετά τις τοπικές εκλογές πέρυσι, όταν η εκπροσώπηση των γυναικών στην τοπική αυτοδιοίκηση έπεσε από 31,2% σε 28,5%, οι οργανισμοί που οργάνωσαν την εκστρατεία και το Συμβούλιο Ισότητας (που τώρα αποτελούν ένα μόνιμο δίκτυο) βρήκαν αποφασιστικά επιχειρήματα για να ζητήσουν ένα νέο νόμο για δημοτικές εκλογές.

Και επιτρέψτε μου επίσης ν' αναφέρω ότι αυτή η πώση που είχαμε μας διδάξε κι ένα μάθημα. Έτσι λοιπόν, στις τελευταίες εκλογές η εκστρατεία επικεντρώθηκε σε 50 από τους 400 δήμους. Σ' αυτούς τους 50 δή-

μους είδαμε μια αύξηση στον αριθμό των γυναικών που εκλέχτηκαν — ενώ σε πολλούς άλλους δήμους, όπου οι γυναίκες δεν κινήθηκαν πριν από τις εκλογές, είχαμε πτώση. Αυτό δείχνει ότι θα χρειαστεί να γίνουν κι άλλα πράγματα.

Για να συνοψίσω αυτό το μέρος, η πρόοδος που είδαμε — η αύξηση των γυναικών στην πολιτική και στα κέντρα λήψης αποφάσεων — οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στις προσπάθειες που κατέβαλε το γυναικείο μας κίνημα και στη συντονισμένη προσπάθεια που έγινε από τις γυναικείες οργανώσεις και τις υπηρεσίες του Νορβηγικού Συμβουλίου Ισότητας, το οποίο είναι καλά οργανωμένο επίσης σε τοπικό επίπεδο.

Ας πάμε τώρα σ' έναν άλλο σημαντικό παράγοντα, το δεύτερο παράγοντα που σας ανέφερα προηγουμένως: το σύστημά μας των ποσοστώσεων. Το σύστημα αυτό εισήχθη ως ένα μέσον για να μπουν περισσότερες γυναίκες στην πολιτική και σε άλλους σημαντικούς κοινωνικούς φορείς. Ένα σύστημα ποσοστώσεων είναι απλά ένα σύστημα που διασφαλίζει σε ορισμένες ομάδες μια ορισμένη αναλογία όσον αφορά την εκπροσώπηση τους. Στη Νορβηγία το σύστημα ποσοστώσεων είναι παλιό και έχει χρησιμοποιηθεί για να διασφαλίσει π.χ. ότι αραιοκατοικημένες περιοχές και διάφορα γεωγραφικά συμφέροντα έχουν φωνή και αντιπροσωπεύονται στο πολιτικό μας σύστημα.

Στη διάρκεια των 10ετιών του '70 και του '80 ένα παρεμφερές σύστημα ποσοστώσεων χρησιμοποιήθηκε υπέρ των γυναικών, αλλά πρέπει να πω ότι η πραγματική διαμάχη για τη χρήση ποσοστώσεων δεν άρχισε παρά μόνο όταν προέκυψε το ζήτημα των ποσοστώσεων υπέρ των *γυναικών*. Είναι ένα μέσο που ξεσήκωσε πολλή συζήτηση — αλλά σήμερα γίνεται όλο και περισσότερο αποδεκτό. Και ένα άμεσο σύστημα ποσοστώσεων που χρησιμοποιήθηκε στην πολιτική έχει πραγματι αποδείξει την αποτελεσματικότητά του. Πρέπει να υπογραμμίσω ότι το άμεσο αυτό σύστημα ποσοστώσεων είναι πολύ διαφορετικό από το *έμμεσο* σύστημα ποσοστώσεων, που είναι ένα σύστημα που χρησιμοποιούμε στις συλλογικές συμβάσεις στο δημόσιο τομέα, για να αυξήσουμε την αναλογία των γυναικών σε διάφορες ηγετικές ή άλλες ανδροκρατούμενες θέσεις. Αυτό το τελευταίο είναι ένα σύ-

στημα που δίνει προτίμηση στις γυναίκες, εάν τα προσόντα τους είναι περίπου ίδια με εκείνα των ανδρών. Και η εμπειρία μας σ' αυτό δεν είναι πολύ ξεκάθαρη.

Στην πολιτική όμως δεν υπάρχει καμιά αμφιβολία ότι το σύστημα ποσοστώσεων είναι ένα σύστημα με μεγάλη αξία.

Σήμερα, τέσσερα από τα μεγαλύτερα πολιτικά κόμματά μας έχουν υιοθετήσει συστήματα ποσοστώσεων μέσα στα ίδια τα κόμματα: Το Φιλελεύθερο Κόμμα και το Σοσιαλιστικό Κόμμα υιοθέτησαν το σύστημα αυτό στα μέσα της 10ετίας του '70. Το Σοσιαδημοκρατικό Κόμμα — το οποίο σχημάτισε και την πρώτη «κυβέρνηση γυναικών», όπως την αποκαλούμε — υιοθέτησε το δικό του σύστημα ποσοστώσεων το 1983. Και πριν από μερικά χρόνια ακολούθησε το Αγροτικό Κόμμα, αποφασίζοντας και αυτό υπέρ των ποσοστώσεων. Πολύ σημαντικό υπήρξε το γεγονός ότι το μεγάλη επιρροής Σοσιαδημοκρατικό Κόμμα υιοθέτησε ένα σύστημα ποσοστώσεων. Επίσημα όμως το σύστημα ποσοστώσεων δεν έδινε οδηγίες για το πώς σχηματίζεται μια κυβέρνηση. Ο σχηματισμός μιας «κυβέρνησης γυναικών» ήταν απόφαση της ίδιας της G. H. Brundtland, και ο κανόνας που θέσπισε ακολουθήθηκε και από άλλες, πιο συντηρητικές, κυβερνήσεις.

Επιτρέψτε μου τώρα να σας μιλήσω για τη νομοθεσία μας σ' αυτόν τον τομέα. Όπως ίσως θα ξέρετε, το σύστημα ποσοστώσεων αποτελεί μέρος της νομοθεσίας μας περί ισότητας.

Το 1981, ο Νόμος περί Ισότητας, που είναι ένας νόμος που δίνει νομική προστασία εναντίον των διακρίσεων των φύλων σε όλους τους κοινωνικούς τομείς, τροποποιήθηκε, προκειμένου να συμπεριλάβει μια διάταξη για την εκπροσώπηση και των δύο φύλων σε όλες τις επίσημα θεσμοθετημένες επιτροπές, κυβερνητικά όργανα, συμβούλια κ.λπ. Αυτή η νομοθετική διάταξη δεν έχει εφαρμογή σε όργανα που αναδεικνύονται με γενική ψηφοφορία, αλλά έχει εφαρμογή σε όλα τα άλλα όργανα λήψης αποφάσεων. Η συγκεκριμένη αυτή διάταξη, άρθρο 21 του Νόμου μας περί Ισότητας, από το 1981 και μετά έχει τροποποιηθεί και ενισχυθεί αρκετές φορές. Κατ' αρχήν άλλαξε το σύστημα επιβολής — αντί για τις τοπικές περιφερειακές αρχές, που στην αρχή επέβλεπαν την εφαρμογή της, τώρα ο φορέας είναι

ενιαίος— το Συμβούλιο Ισότητας. Έτσι, το Συμβούλιο Ισότητας έχει την ευθύνη τόσο για τις διατάξεις εναντίον των διακρίσεων του Νόμου περί Ισότητας, όσο και για την παρακολούθηση της εφαρμογής των ποσοτώσεων σε όλα τα τοπικά όργανα λήψης αποφάσεων.

Ακολούθως, άλλαξε επίσης το ύψος των ποσοτώσεων. Στην αρχή, οι διατάξεις προέβλεπαν ότι κάθε φύλο θα εκπροσωπείται από τουλάχιστον δύο μέλη — σήμερα ο Νόμος μας απαιτεί κάθε φύλο να εκπροσωπείται με τουλάχιστον ποσοστό 40%.

Από το 1983, όταν το Συμβούλιο Ισότητας απέκτησε αρμοδιότητα στην εφαρμογή του συστήματος ποσοτώσεων, έχουμε δει βελτιώσεις και σημαντικές αλλαγές νοοτροπίας.

Και επιτρέψτε μου να σας δώσω μια εικόνα της δουλειάς που έχουμε κάνει σ' αυτόν τον τομέα. Νομίζω ότι έχει μεγάλη σημασία να τονίσω πόσο μεγάλα ήταν ο σκεπτικισμός και η αντίσταση που συναντήσαμε στην αρχή. Γι' αυτό και το Συμβούλιο Ισότητας ήταν υποχρεωμένο ν' αρχίσει με πληροφόρηση και πειθώ. Ήταν αναγκαίο να δώσουμε έμφαση στο σκοπό του συστήματος ποσοτώσεων — που είναι ένα ζήτημα δικαιοσύνης και πραγματικής δημοκρατίας, όπως επίσης ζήτημα του πώς να βάλουμε στην πολιτική τα ενδιαφέροντα και τις εμπειρίες τόσο των γυναικών, όσο και των ανδρών. Το Συμβούλιο Ισότητας ανέπτυξε επιχειρηματολογία, και η ίδια η Γραμματέας και το επιστημονικό προσωπικό του Συμβουλίου επισκέφθηκαν κάθε περιφέρεια και πολλούς από τους 400 και πάνω δήμους της χώρας και έδωσαν πληροφορίες στους πολιτικούς κάθε περιφέρειας και στο διοικητικό προσωπικό για το σύστημα ποσοτώσεων και για τις νέες υποχρεώσεις τους — μεταξύ των άλλων την υποχρέωση να αναφέρουν, σε τακτική βάση, στο Συμβούλιο Ισότητας, παρέχοντας επαρκείς στατιστικές.

Τα πιο συνήθη επιχειρήματα που χρησιμοποιήθηκαν εναντίον του νέου συστήματος ήταν ότι θα ήταν δύσκολο να βρεθούν αρκετές γυναίκες με τα κατάλληλα προσόντα και ότι το νέο σύστημα παροχής στοιχείων ήταν πολύ γραφειοκρατικό. Ακούσαμε και άλλα επιχειρήματα, όπως ότι το ίδιο το σύστημα ποσοτώσεων δεν είναι δημοκρατικό καθώς και επιχειρήματα όπως: θα ήταν καλύτερα για τις γυναίκες να μπαίνουν στην πολιτική επειδή

αισθάνονται ότι τις θέλουν, και όχι μόνο και μόνο επειδή είναι υποχρεωτική η εκπροσώπησή τους. Όμως εκείνοι που υποστήριζαν το Νόμο και το σύστημα παροχής στοιχείων πίστευαν ότι το σύστημα ποσοτώσεων είναι απαραίτητο και ότι είναι ένας πολύ καλός τρόπος για ν' αυξήσει κανείς τον αριθμό των γυναικών. Εκτός αυτού — υποστηρίχθηκε — η κοινωνία πρέπει να πάρει ένα μεγάλο μέρος της ευθύνης, για να αυξήσει την αναλογία των γυναικών. Δεν πρέπει πια να είναι ευθύνη μόνο των γυναικών το να μπουν στην πολιτική.

Εδώ και εννέα χρόνια, το Συμβούλιο Ισότητας έχει «την ευθύνη» για το σύστημα ποσοτώσεων, όπως αυτό εφαρμόζεται σε όλες τις τοπικές επιτροπές, συμβούλια κ.λπ. Ποιες είναι λοιπόν οι εμπειρίες μας μέχρι τώρα;

Τρεις φορές κάναμε έρευνα σε εθνική βάση, συγκεντρώνοντας στατιστικές και εξετάζοντας την κατάσταση σε κάθε δήμο. Και, όπως είπα, βρήκαμε αλλαγές στη νοοτροπία. Χάρη στην ανάπτυξη της νέας τεχνολογίας, η συγκέντρωση στατιστικών έγινε, με τα χρόνια, ευκολότερη δουλειά τόσο για το Συμβούλιο, όσο και για τους διάφορους δήμους. Ακόμη πιο σημαντικό όμως είναι αυτό, και επιτρέψτε μου να ανακεφαλαιώσω:

Η αναλογία των γυναικών έχει αυξηθεί. Δυστυχώς, δεν υπάρχουν στατιστικές για τοπικές επιτροπές από την προ της εφαρμογής του συστήματος ποσοτώσεων περίοδο, αλλά πιστεύουμε ότι η αναλογία των γυναικών στα τοπικά όργανα λήψης αποφάσεων ήταν κατά πολύ μικρότερη του 30%. Όταν το Συμβούλιο εξέτασε την κατάσταση το 1984, η αναλογία των γυναικών ήταν 31,6%, και μόνο σε 7% των δήμων βρήκαμε τις γυναίκες να εκπροσωπούνται με 40% ή περισσότερο. Όταν κάναμε μια καινούργια μελέτη αυτό το καλοκαίρι — την τρίτη μελέτη μας — βρήκαμε ότι η μέση αναλογία είχε αυξηθεί σε 36,4% και ότι περίπου το 1/3 των δήμων είχε φτάσει το 40%, ή και περισσότερο, γυναικών μελών σε τοπικά όργανα λήψης αποφάσεων.

Με τα χρόνια, είδαμε ότι κάθε δήμος ήταν, στην πραγματικότητα, αναγκασμένος να εφαρμόσει στην πράξη την ισότητα. Και ακόμη και αν δεν το έχουν επιτύχει ακόμη εντελώς, βρίσκονται στο σωστό δρόμο, και μια μεγάλη πλειοψηφία των τοπικών αρχών μας φαίνεται ότι είναι πιστή στη διά-

ταξη περί ποσοτώσεων του Νόμου περί Ισότητας. Κατά τη γνώμη του Συμβουλίου Ισότητας, η πλειοψηφία των δήμων έχει κάνει ειλικρινείς προσπάθειες για να συμμορφωθεί προς το ποσοστό του 40%.

Εν τούτοις, το σύστημά μας δεν είναι ικανοποιητικό. Το Συμβούλιο Ισότητας δεν έχει το δικαίωμα να αναγκάσει οποιοδήποτε δήμο να κάνει επαναληπτικές εκλογές ή να προβεί σε επαναδιορισμούς, εάν δεν ικανοποιηθούν τα ποσοστά. Η εφαρμογή συνίσταται στο σύστημα παροχής στοιχείων, και το Συμβούλιο, ανάλογα με την περίπτωση, κάνει κριτική ή επαινεί δημόσια τις προσπάθειες που έκαναν οι διάφορες τοπικές αρχές και επίσης αμείβει τα καλύτερα αποτελέσματα.

Γάντως στις 25 Σεπτεμβρίου αυτού του χρόνου υιοθετήθηκε στη χώρα μας ένας καινούργιος Νόμος περί Τοπικής Αυτοδιοίκησης, ένας Νόμος που, μεταξύ άλλων, εισάγει ένα αυστηρότερο σύστημα ποσοτώσεως.

Και πιστεύω ότι κάναμε καλά στη χώρα μου που πήγαμε βήμα, βήμα, ενισχύοντας σταδιακά το σύστημα ποσοτώσεως. Τουλάχιστον, πετύχαμε τη γενική αποδοχή της ιδέας των ποσοτώσεων, ως ενός δίκαιου μέτρου.

Έχουμε κάνει πρόοδο, αλλά βέβαια ο στόχος μας δεν έχει επιτευχθεί. Πρέπει να συνεχίσουμε τις προσπάθειές μας για να αυξηθεί ο αριθμός των γυναικών στις θέσεις εξουσίας, να ενισχυθεί γενικά η θέση των γυναικών στην κοινωνία και για να διευκολύνουμε τις γυναίκες να βρουν αρκετό χρόνο να μπουν στην πολιτική. Αλλά είμαστε στο σωστό δρόμο και βαδίζουμε δυναμικά προς την πραγματική ισότητα και προς μια πιο αληθινή δημοκρατία και έχουμε ήδη φτάσει στο σημείο που όργανα λήψης αποφάσεων χωρίς σημαντική γυναικεία εκπροσώπηση, απλά, στερούνται νομιμότητας.

Μετάφραση: Λιλή Κουράκου